

На мапі України

Історія Степаня

з початку заснування...

Коли переглядати історію населених пунктів, заснування яких губяться в свій давнині, то із знаного життєпису можна відновити лише окремі сторінки. А вже не всі письмові свідчення збереглися до нашого часу, а з існуючих не всі доступні для читачів. Прикладом цього може бути історія стародавнього міста Степаня.

Степань, Рівне, Чуднів, Подільня та Звенигів, щоб сам об'їхав і подбав про зцілення такої оборонної фортеці. Маршалок оперативно виконав це доручення, бо вже 19 травня король писав управителям замків у Степані, Рівному та Дорогобужі й іншим, щоб готувалися до оборони, бо є чутка про похід татарів. Свідченням того, що Степань був відомий на тілках на

не підлягала подолі між спадкоємцями, а мала повністю перейти до старшого сина (на звання майора). Ця ординація складалася з 24 міст і 593 сіл. Серед них була Степанська волость або князь, до якого належали 58 сіл теперішніх Дубровицького, Володимирівського, Сарненського та Костопільського районів. На випадок війни ординація мала виставляти полк солдатів.

Літописний Степань виник на території, що входила до Турово-Пінського князівства. В період роздроблення князі ділили свої володіння на окремі князівства, які ще називали уділами або волостями. Так у Турово-Пінському спершу з'явилась Городецька волость, потім Дубровицька, бо в 1183 р. згадується дубровицький князь Гліб Юрійович.

За свідченням літописів, у 1289 р. помер степанський князь Іван Глібович, за яким плакали «всі люде від мала до велика». Князем став його син Володимир. Такою є перша письмова згадка про Степань. У 1326 р. за великого князя литовського Гедиміна частину цього Поліського краю із Степанем захопила Литва. У 1387 р. внук Гедиміна Федір Любартович ліквідував Степанське князівство, вигнавши князя Семена, замість якого призначив свого намісника.

У 1385 р. відбулася Кревська унія – перша спроба об'єднання Польщі й Литви в одну державу, внаслідок якої великий князь Литви Ягайло став польським королем Владиславом II. Після цього розпочалася боротьба противників приєднання Литви до Польщі, яку очолював брат Ягайла – Свидригайло. Тоді Польща вирішила силою відірвати Волинь від Литви. У 1431 р. поляки напали на Луцьк, який обороняв воєвода Юрша, а в той час Свидригайло із своїм військом стояв у Степані.

У 1461 р. князь Семен Васильович Несвіцький купив село Рівне. Помер він у 1479 р., заповівши своїй дружині Марії маєтки Степань і Рівне. Але з якого часу Степань належав князю Несвіцькому? У 1491 р. на просьбу Луцького старости Семена Юрійовича Гольшанського, якому, очевидно, належав Степань. Тут встановили ярмарок на свято Спаса. У 1510 р. Степань одержав привілей ще на два.

У 1511 р. власником Степаня бачимо князя Костянтина Івановича Острозького, який у 1529 р. добився королівської грамоти, щоб торговий шлях з півдня на Давидгородок і Пінськ обов'язково проходив через Степань, щоб місто мало прибуток із митних зборів.

5 лютого 1541 р. король Сігізмунд I доручив маршалкові волинської землі оглянути замки, у тому числі «замки українні» покійного князя Іллі Острозького (помер 1539 р.)

Волині, але й за її межами, є те, що у 1554 р. фламандський картограф Г. Меркатор на карті Європи позначив 29 волинських міст, серед них Дубровиця, Дорогобуж, Степань, Клевань, Рівне й інші. У 1563 р. московський цар Іван Грозний звернувся до польського короля з вимогою повернути землі, які належали його предкам. У довгому переліку згадується також Степань поруч із Клеванем, Рівним, Дубном, Острогом та іншими містами.

У 1566 р. Волинську землю перетворили у Волинське воєводство із центром у Луцьку, який також був центром Луцького повіту, до складу якого входив Степань. А в 1569 р. внаслідок Люблінської унії, якою завершилось об'єднання Польщі та Литви в одну державу – Річ Посполиту, українські землі, які були в залежності від Литви, перейшли під владу Польщі.

З волі князя Костянтина Василя Острозького 1572 р. під Степанем заклали Михайлівський монастир. А в самому місті замість давнього напівзруйнованого укріплення спорудили мурований замок із 4 вежами, який не поступався своєю могутністю замкам Луцька та Володимира. У 1577 р. на його утриманні було приписано 27 сіл Степанської волості.

Щоб сприяти розвитку торгівлі, князь Острозький у 1578 р. добився підтвердження давніх привілеїв на проїзд купців через його володіння без перешкод із боку Луцької митниці. Серед міст і містечок у цьому документі Степань згадується поряд із Острогом, Дорогобужем, Дубном, Рівним.

Яким у той час був Степань, може свідчити те, що у 1583 р. у ньому було 428 будинків. У ті часи в Степані декілька разів зупинявся польський король Стефан Баторій (у 1576-1586 рр.). Саме тому безпідставно за довоєнної Польщі руїни Степанського замку намагалися найменувати «валами Баторія». Від початку 1596 р. вулицями Степаня, повертаючись із Білорусі, проходили козаки Северина Наливайка.

У 1608 р. на 82 році життя помер видатний оборонець православ'я і меценат князь Василь-Костянтин Острозький. Спадкоємцем його володіння став його син – «покатолічений» князь Януш Острозький. Саме він у 1609 р. створив так звану Острозьку ординацію – групу маєтків, що

У 1620 р. згас рід Острозьких і їхні володіння успадкував близький родич Домінік Заславський, пізніше Сангушки. Яким був у той час Степань, видно із податкового реєстру 1629 р. У той час «димів» – будинків із коминами, у Степані було 636, у Рівному – 505, Бережниці – 423, Олександрії – 357, Березному – 328, Клевані – 306, Володимирці – 220, Гощі – 150.

Така перевага Степаня за розмірами над іншими містечками пояснюється не тільки тим, що тут відбувалися ярмарки, а ремісники були об'єднані в цехи, встановлені привілеєм 1636 р. Ярмарки, і цехи були і в інших містечках. Вирішальним було те, що Степань розташовувався на торговому шляху з півдня Волині на Білорусь і відіграв роль перевалочного пункту, зокрема в торгівлі хлібом. Наприклад, є згадка, що у 1647 р. з Дубна везли хліб на Степань, а далі – на Пінськ.

Не оминули в той час Степань і події визвольної війни під проводом Б. Хмельницького, яка розпочалася в 1648 р. Ще до підходу козацьких військ ватаги місцевих повстанців розпочали спустошувати панські двори та корчми. Коли в наш край вступили козацькі війська, то в Степані зупинився полковник Черкаський, який звідси розсилав свої загони по всьому Поліссі. Щоправда, викликає сумнів факт, тиражований у різних виданнях, ніби в 1648 р. під Степанем відбулася битва польського полковника Стефана Чернецького з козаками. Справа в тому, що Чернецький після першої битви під Жовтими Водами опинився в татарському полоні, з якого повернувся у 1649 р. після битви під Зборовом. У 1659-1660 рр. на зимових квартирах від Корця до Степаня розташовувався 2-тисячний загін колишнього гетьмана Івана Виговського.

У ті часи край зазнав тяжких спустошень не тільки в ході бойових дій і переходів воюючих між собою армій. До цього додавалися часті напади татар, від яких не рятував стан тодішніх доріг і лісиста місцевість. Наприклад, у червні 1667 р. відбувся великий напад татар на Збараж-Вишневець. Ніхто вже не сподівався їх повторної появи, але якраз на свято Петра та Павла відбувся новий нищівний набіг від Заслава до Степаня.

(Далі буде).